

donderdag

26.01.2012

20.00 concertzaal

19.15 Inleiding door Piet

De Volder

The Indian Queen

Jan Decorte & B'Rock

CONCERTGEBOUW BRUGGE

'De inspiratie komt als het nodig is'

Voor *The Indian Queen* kiest Jan Decorte opnieuw voor muziek van de barokcomponist Henry Purcell. Dat doet hij samen met het ensemble B'Rock, vier zangers en zijn levensgezel en actrice Sigrid Vinks. 'De voorstelling moet vooral gevoeld worden.'

Het theater van Jan Decorte zoekt steeds de eenvoud op. In zijn carrière als acteur en regisseur, die teruggaat tot de vroege jaren 1970, nam de schrijver, scenograaf en theatermaker al meermaals Shakespeare, Goethe, Tsjechov, Büchner of Müller voor zijn rekening. Dé constante in die veelheid van werken is puurheid, ingetogenheid. Een naaktheid die niet zelden ontroert. Decorte, vaak bijgestaan door zijn lief, de actrice Sigrid Vinks, ensceneerde in 2006 voor het eerst een opera, *Dido & Aeneas*. Ook zijn nieuwe creatie, *The Indian Queen*, is van de hand van de Engelse barokcomponist Henry Purcell. Gebaseerd op het toneelstuk van Sir Robert Howard, werd het in 1695 opgevoerd als een 'semi-opera': een werkstuk waarin tussen de gezongen stukken ook nog tekst en dans worden opgevoerd. Grofweg vertelt *The Indian Queen* het verhaal van een heerseres in Peru en Mexico, vlak voor de Spaanse invasie.

Het is de tweede keer dat u voor Purcell kiest. Waarom spreekt zijn werk u aan?

Jan Decorte: Omwille van de muziek natuurlijk, die is prachtig. Mijn lievelingsinstrument is het klavecimbel en in barokmuziek kun je daarmee niet verkeerd zitten. Het werk van Purcell, een van de typische componisten uit die tijd, vind ik briljant. Zo eenvoudig is het.

De plot van *The Indian Queen* is naar verluidt moeilijk te volgen. De voorstelling wordt vaak afgedaan als abstract.

Van het verhaal versta ik persoonlijk gewoonweg niets. Het werk van Purcell ligt

tussen theater en opera, de tekst van Sir Robert Howard heeft voor mij geen belang. De muziek moet gevoeld worden. Boven titels in de voorstelling heb ik geweigerd. Wie kan lezen wat de spelers zingen en zeggen, verstaat nog minder van wat er eigenlijk gebeurt. Het enige dat je daartegenover kunt plaatsen, is een sterke beeldregie.

Hoe komt u tot sterke beelden?

Ik zou het uit de grond van mijn hart niet weten. De inspiratie komt als het nodig is. *With a little help from my friends* raak ik ook veel verder. Johan Daenen creëert het decor, een heel 'schone' gouden ruimte, en het licht van Luc Schaltin is sober en uitgekend. De kostuums van Sofie D'Hoore zijn ook geslaagd. Sigrid is bijvoorbeeld erg blij met haar 'rokske'.

U werkte nauw samen met B'Rock, het Belgian Baroque Orchestra Ghent. Eerder ging u met hen in zee voor *Dido & Aeneas*. Het Festival van Vlaanderen en het Kaaithheater wisten dat ik graag eens een opera zou maken en stelden me indertijd voor aan B'Rock. Het resultaat mocht er wezen en was voor herhaling vatbaar. We hadden dit keer graag een koor gehad, maar daar was spijtig genoeg geen geld meer voor. Daarom gaan de zangers (sopraan *Hanna Bayodi*, contratenor *Risto Joost*, tenor *Fredrik Akselberg* en bariton *Håvard Stensvold*, red.) op het podium een dialoog aan met Sigrid Vinks die speelt en danst.

Ive Stevenheydens
uit de brochure van Kunstenfestivaldesarts
2011, met dank aan Marianne Van Kerckhoven
& Diederik Verstraete

Uitvoerders en programma

Frank Agsteribbe: dirigent
Jan Decorte: enscenering
Hanna Bayodi: sopraan
Risto Joost: contratenor
Reinoud van Mechelen: tenor
Håvard Stensvold: bariton
Sigrid Vinks: spel en dans

Jan Decorte, Sigrid Vinks, Sofie D'Hoore:
kostuums

Jan Decorte, Johan Daenen: decor

Jan Decorte, Luc Schaltin: lichtontwerp

coproductie: Concertgebouw Brugge, deSingel (Antwerpen), Kaaithheater (Brussel) & Kunstenfestivaldesarts (Brussel)
in opdracht van Kunstenfestivaldesarts & Kaaithheater
productie: B'Rock & Bloet vzw

B'Rock:

Katelijne Lanneau, Dimos de Beun:
blokfluit

Jean-François Madeuf: trompet

Meret Lüthi (concertmeester), **Sara DeCorso, Varoujan Doneyan, Jivka Kaltcheva, Liesbeth Nijs, Dirk Vandaele:**
viool

Luc Gysbregts, Manuela Bucher: altviool

Rebecca Rosen: cello

Tom Devaere: violone

Wim Maesele: luit

Frank Agsteribbe: klavecimbel

Henry Purcell (1659-1695)
The Indian Queen, Z630 (1695)

Nieuw leven voor *The Indian queen*

Henry Purcell op accordeons; Glucks *Alceste* als rode draad in een dansvoorstelling van Pina Bausch ... De oude meesters gedijen al ruime tijd in dans- en muziektheater. Los van de dramatische context van het originele werk, maar als muziekdramatische krachtcentrale van een nieuwe voorstelling. Schoolvoorbeelden hiervan zijn *La Tristeza Complice* (Alain Platel & les ballets C de la B) waarvoor Dick Van der Harst de bezwerend mooie *tunes* van Purcell met de genereuze sound van tien accordeons drapeerde én het indringende *Das Stück mit dem Schiff*, een voorstelling van de betreurde Pina uit 1993. Twee iconische (en intussen historische) voorstellingen, spontaan gegrepen uit een rijke muziektheatrale oogst.

Dat Purcells *songs* and *ayres* autonoom floreren bleek ook in het verre verleden al. In de jaren 1680-90 vonden Engelse muziekkuitgevers in *songbooks* het spreekwoordelijke gat in de markt. Meer en meer was er vraag naar muziek voor privégebruik; naar collecties *songs* uit diverse theaterstukken waarmee men de huiselijke kring kon verrassen en ontroeren. Purcell pikte graag een graantje mee. Meer nog, zijn theatermuziek verwierf een onsterfelijke status via de postuum verschenen anthologie *Orpheus Britannicus* (1698 en 1706). De titel is tekenend voor het grote aanzien van de componist – en de verzameling *Ayres for the Theatre* (1697).

Laatstgenoemde bundel was de eerste publicatie die geheel gewijd was aan een repertoire dat tot dusver enkel te horen was binnen de muren van de Londense theaters. *Songs* en instrumentale stukken werden gebundeld in suites die behalve in huiselijke kring ook op publieke concerten weerklonken.

The Indian Queen, het laatste theaterwerk van Henry Purcell, afgewerkt in zijn sterfjaar 1695, maakte ook haar opwachting in de eerder genoemde *Ayres for the Theatre*. Met aan haar zijde suites uit drie andere *semi-opera's* die de Engelse componist afleverde: *Dioclesian*, *King Arthur* en *The Fairy Queen*.

Preluding (inleiden), *interluding* (overbruggen) en *framing* (omkaderen) waren de functies van muziek in het Engelse theater uit de restauratie (*periode rond 1660-ca.1700 waarin het koningschap van de Stuarts werd hersteld, red.*). De Engelsen hadden het aanvankelijk niet begrepen op opera, het doorlopend gezongen drama dat in Italië en Frankrijk in zwang was. Het Engelse theater was erg geworteld in het gesproken drama. De Italiaanse ariacultuur was lange tijd te pathetisch en te excessief voor de Engelse smaak.

Wat we vandaag als *semi-opera* omschrijven – het genre waartoe *The Indian Queen* behoort – is een muzikaal 'aangedikte' versie van de al behoorlijk met muziek geardeerde theaterproducties van Shakespeare en anderen uit de restauratieperiode. *Semi-opera* hanteert het principe van het gesproken drama, maar bouwt een viertal gescheiden episodes of 'masques' in met zang, dans en instrumentale muziek. Kenmerkend is dat zang en dans alleen het domein zijn van kleinere rollen; van geesten, herders, elfen maar ook van goden. De tragische en menselijke hoofdrollen declameren alleen. Toegepast op *The Indian Queen*: de tragische koningin Zempoalla, waarnaar de titel van Purcells *semi-opera* verwijst, is slechts omringd door muziek. Zelf zingt ze geen noot. Effectief werd de *song* 'I attempt from love's sickness to fly', die Zempoalla's liefdespassie exemplarisch vertolkt, aan een zangeres overgelaten en niet aan de actrice die in de huid van de koningin kroop.

Het loskoppelen van dramatische tekst en muziek binnen de semi-opera alsook de traditie om ze een tweede leven te geven buiten het theater, rechtvaardigen het losse en vrije gebruik van muziek eruit. *Semi-opera's* waren een dure aangelegenheid, want behalve muzikaal entertainment en pakkende songs veronderstelde het genre spectaculaire scenische effecten met letterlijk kunst- en vliegwerk. Het geheel van acteurs én zangers, orkest, visueel verbluffende sets en machinerieën moest de toeschouwer van zijn sokken blazen. *Semi-opera's* werden daarom niet om de haverklap gecreëerd, meestal ging het om één nieuw werk per seizoen. Vanaf de jaren 1705-06 moest het genre het onderspit delven voor de Italiaanse opera die sterzangers naar Londen haalde en financieel geen ruimte meer liet voor het eigen Engelse muziektheater.

Henry Purcells *The Indian Queen* is gebaseerd op de gelijknamige tragedie van John Dryden en Sir Robert Howard uit 1664, een toneelstuk dat een kortstondige mode van geaffecteerde, heroïsche stukken op rijm inluidde. Bijna dertig jaar na de laatste opvoering ervan (1668) besloot men de tragedie opnieuw te lanceren met muziek van Purcell en met allerlei scenische effecten en dans.

De ingewikkelde plot van *The Indian Queen* neemt het niet te nauw met geografie en geschiedenis. Centraal staat de Mexicaanse koningin Zempoalla in haar strijd tegen het in Peru gevestigde hof van koning Ynca. Bij de bezetting van Peru door Mexico loopt Ynca's jonge en ambitieuze generaal Montezuma over naar het vijandige kamp. Montezuma kan zich daarbij wreken op zijn vroegere broodheer Ynca die hem de hand weigerde van zijn dochter Orazia. Ynca en Orazia zijn nu als krijgsgevangenen in Zempoalla's macht.

Montezuma blijft gevoelens koesteren voor Orazia terwijl Zempoalla, die vader en dochter ter dood wil veroordelen, haar zinnen heeft gezet op de jonge generaal. Er ontstaat een kluwen van machtspelletjes en alles verterende passie waarbij ook Zempoalla's eigen generaal Traxalla betrokken is. Met de hulp van Traxalla had Zempoalla eertijds de wettige koning opzij gezet. Geleidelijk wordt duidelijk dat de jonge generaal Montezuma de rechtmatige troonopvolger van het Mexicaanse rijk is. Zempoalla, die duistere voortekenen ontving die het einde van haar rijk voorspellen, pleegt zelfmoord. Montezuma bestijgt de troon en verwerft dan toch de hand van de Peruviaanse prinses Orazia.

Wie in Purcells onvoltooide partituur het verloop van de handeling terug wil vinden, komt bedrogen uit. De eigenlijke, hierboven geschetste intrige ontspint zich niet in de betoverende muziek die Purcells weduwe Frances omschreef als '*his last and best performance in Musick*'. De *songs* en duetten die tussen de gesproken dialogen worden geschoven, leveren puntige commentaren op het verhaal (zoals de woordenstrijd tussen de allegorische personages van Faam en Jaloezie) of weven er sierlijke guirlandes rond.

Wie smelt niet bij het ontwapenende 'They tell us your mighty powers above'? Een lied over de zoete pijn van de liefde, te groot voor één lichaam. Bevrijd uit de retorische en visuele bravoure van het Engelse baroktheater klinken Purcells *songs* en instrumentale *tunes* verrassend raak en eigentijds. Het is de zegen van een tweede leven en de weldaad van een nieuw traject dat we in gezelschap van een hemelse muze mogen afleggen.

Piet De Volder

Biografieën

Als dirigent, klavecïnist en componist zoekt Frank Agsteribbe steeds naar een directe expressie; zowel in de barok- als in de hedendaagse muziek staat hij garant voor buitengewoon levendige en kleurrijke interpretaties, waarbij zijn interesse vooral uitgaat naar raakvlakken tussen hedendaagse muziek en muziek uit de 17e en 18e eeuw. Hij dirigeerde wereldwijd opera's en heeft inmiddels zo'n tachtig composities op zijn naam staan. In 2005 stichtte hij samen met contrabassist Tom Devaere het ensemble B'Rock.

B'Rock is ontstaan uit zin voor vernieuwing en verjonging in de wereld van de oude muziek. De vaste kern bestaat uit een twintigtal musici uit binnen- en buitenland, gespecialiseerd in de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk. In zijn programmakeuze verbindt het orkest vaste waarden uit de barokliteratuur met minder gekend repertoire. Daarnaast schenkt B'Rock bijzondere aandacht aan de creatie van hedendaagse muziek op maat van de historische instrumenten.

Jan Decorte zette eind jaren zeventig zijn eerste stappen in de theaterwereld als regisseur met enceneringen van onder andere Ibsen, Goethe en Tsjechov. In 1982 werd hij artistiek leider van het gezelschap Het Trojaanse Paard, dat later werd omgedoopt tot Jan Decorte + Cie en nog later tot Bloet. Vanaf midden jaren 1980 regisseerde hij vooral eigen teksten. De afgelopen tien jaar oogstte hij succes met stukken als *Dieu & les esprits vivants* en *Bakchai*. In 2006 regisseerde hij zijn eerste opera: *Dido & Aeneas* van Purcell.

De jonge Frans-Marokkaanse sopraan Hanna Bayodi studeerde eerst Frans en antieke literatuur voordat ze naar het Parijse conservatorium trok. Ze maakte haar operadebuut in 2003 met Rameaus *Les Boréades* in het Théâtre de Caen en de New Yorkse Brooklyn Academy of Music. Sindsdien zingt ze geregeld bij William Christie en zijn ensemble *Les Arts Florissants*, in opera's van onder andere Monteverdi en Händel. Daarnaast deelde ze de podia met dirigenten als Emmanuelle Haïm en Hervé Niquet.

Dirigent en contratenor Risto Joost studeerde zang en koor- en orkestdirectie aan de Estse muziek- en theateracademie, en volgde verdere studies aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen en aan de Koninklijke Hogeschool voor Muziek in Stockholm. Zijn solorepertoire bevat werken uit de renaissance en de barokperiode, maar ook uit het moderne oeuvre. Hij trad op met orkesten en ensembles als Concerto Kopenhagen, het Schotse Kamerorkest en het Kronos Quartet.

Reinoud Van Mechelen volgt momenteel een masteropleiding zang bij Dina Grossberger aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel. Gelijklopend met zijn studies deed hij zijn eerste ervaringen op als solist en ensemblezanger. Zo vertolkte hij de rol van Plutus in *Le Carnaval et la Folie* van André Cardinal Destouches, in het kader van l'Académie Baroque Européenne d'Ambronay, en trad hij op met ensembles als Capilla Flamenca, Ricercar Consort, Scherzi Musicali en Ex Tempore.

Na zijn opleiding in Kopenhagen vertolkte bas-bariton Håvard Stensvold verschillende grote rollen in onder meer de Nationale Opera van Noorwegen en in de Koninklijke Deense Opera. Niet alleen op het gebied van de opera, maar ook als recital- en concertzanger heeft hij een zeer breed repertoire, gaande van barokke tot hedendaagse muziek. Hij werkte samen met dirigenten als Fabio Biondi en Paul Goodwin, en zong in wereldpremières van opera's van Kjell Habbestad, Svend Hvidtfelt en Palmar Johansen.

Sigrid Vinks is de levenspartner, rechterhand en 'partner in crime' van Jan Decorte. Ze studeerde Germaanse filologie en was assistente van professor Carlos Tindemans in het departement theaterwetenschappen van de UA. In 1976 ontmoette ze Jan Decorte, twee jaar later speelde ze in zijn film *Hedda Gabler*, het begin van een nauwe samenwerking. Vanaf 1981 werkt ze als vertaler, dramaturg en kostuumontwerper voor de theaterproducties van Jan Decorte. Sedert 1984 speelt ze ook in al zijn producties.

Maurice Maeterlinck

do 29.03.12 / 20.00 / Concertzaal
**De Blinden / LOD, Patrick Corillon
& Daan Janssens**

De Luikse plastisch kunstenaar en theatermaker Patrick Corillon en de Gentse componist Daan Janssens namen Maurice Maeterlincks *Les Aveugles* als uitgangspunt en vroegen zich vervolgens af wat de 'westerse mensen' blind maakt? Janssens verbeeldt met zijn muziek de sombere tragedie uit Maeterlincks korte, hypnotiserende tekst.

Orlando © Herman Sorgeloos

vr 25.05.12 / 20.00 / Concertzaal
**Orlando / Vivaldi – Muziektheater
Transparant**

Voor dit project rond het muzikale oeuvre van Antonio Vivaldi, kiest componist Jan Van Outryve Ariosto's *Orlando furioso* als uitgangspunt. Het resultaat is een hedendaags oratorium over grote idealen en het verlangen naar liefde tegen de achtergrond van bittere religieuze oorlogen en maatschappelijk verval.

Concertgebouw Servies

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. Alle info over de tien deelnemende horecazaken op de website.

Interparking
1300 parkeerplaatsen 'eerste rang'

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT

Provincie
West-Vlaanderen

BRUGGE
MUSEUM

FLUXYS
MUSEUM BRUGGE

MUZE
MUSE

Grensoverschrijdend netwerk voor klassieke en hedendaags klassieke muziek

DeMorgen
een open goet belevt meer

Knack

Klara

COBRA
be

FOCUS | WTV